

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Postadresse:
Postboks 59 Sentrum,
4001 Stavanger

Besøksadresse:
Lagårdsveien 44, Stavanger

T: 51 56 87 00

F: 51 52 03 00

E: fmropost@fylkesmannen.no

www.fylkesmannen.no/rogaland

Uttale - Høring søknader Sagåna, Kreppingdalen og Øvre Ullestadåna småkraftverk i Hjelmeland

I en vurdering av de tre første småkraftprosjektene i den annonserte «Hjelmelandspakka», har Fylkesmannen vurdert potensielle effekter på naturmangfold, allmenne interesser og samla belastning. Fylkesmannen finner det ikke forsvarlig å gi konsesjon til Sagåna og Kreppingdalen kraftverk, mens Øvre Ullestadåna kraftverk kan gis konsesjon.

Vi viser til deres høringsbrev av 2. desember 2015, om søknader til bygging av tre småkraftverk i Hjelmeland kommune.

Bakgrunn

Måland Kraft AS ønsker å bygge Sagåna kraftverk, og Clemens Kraft AS ønsker å bygge Kreppingdalen kraftverk og Øvre Ullestadåna kraftverk i Hjelmeland kommune. Dette er de tre første av totalt seks prosjekter i den annonserte Hjelmelandspakka. NVE skal behandle de tre prosjektene etter vannressursloven § 8 (konsesjonsvurdering). Fylkesmannen i Rogaland er høringspart med miljø som ansvarsområde.

Beskrivelse av tiltakene

Tabell 1: Naturgrunnlag og tekniske parametre på de tre omsøkte småkraftverka i Hjelmeland.

	Middelvan nføring (l/s)	Minstevan nføring (l/s)	Lengde på berørt elvestrekni ng (m)	Innstallert effekt (MW)	Maks. slukeevne (l/s)	Produksjon (GWh)
Sagåna kraftverk	466	ALV: 22	2950	3,3	933	10,5
Øvre Ullestadåna Kraftverk	1220	ALV: 100	2780	2,3	2,44	8,4
Kreppingdalen Kraftverk	282	Q5: 15s/20v	1600	2,9	705	7,3

Sagåna kraftverk

Sagåna kraftverk er planlagt å utnytte et 430 m fall i Sagåna og Kjervåna i Målandsdalen øst for Tysdalsvatnet. Inntaket er planlagt som en 15 m bred og 2 m høy platedam i Sagåna på kote 500. Inntakets slukeevne er 200 % av middelvannføringa, og planlagt minstevannføring tilsvarer alminnelig lavvannføring på 22 l/s hele året. Fra inntaket skal rørgata graves ned på en strekning på 1530 m ned til kraftstasjonen på kote 70. Sidebekken Kjervåna skal overføres fra kote 535 med nedgravd rør til inntaket på kote 500, og bidrar med 110 av 466 l/s middelvannføring. Inntaket i Kjervåna har maksimal slukeevne på 220 l/s for å unngå å overføre vann som likevel ville gått i overløp over hoveddemningen. Det eksisterer vei i dag både til inntak og kraftstasjon, men denne må utbedres noe for å kunne håndtere anleggstrafikk.

Fra Målandsvatnet renner Sagåna bratt nedover fjellsida og går inn i Spjotåna nede i dalen. Derfra går elva videre til Tysdalsvatnet og ut i sjøen ved Tau. Dette er et dramatisk dal- og fjellandskap som også er definert som vakkert landskap i den fylkeskommunale rapporten «Vakre landskap i Rogaland» (1995). Vis av vis den planlagte kraftstasjonen ligger Målandsdalen naturreservat med viktige løvskogsverdier.

Av registrerte naturverdier er det i Kjervåna registrert naturtype «Bekkekløft og bergvegg» med verdi B - viktig. Tiltaket vil medføre at 1,8 km² av sone 2 inngrepsfri natur (INON) går tapt. Ellers ligger øvre del av tiltaksområde innafor registrert leveområde for villrein, som innebefatter fjellpartiet mellom Tysdalsvatnet/Målandsdalen og Lysefjorden.

Øvre Ullestadåna kraftverk

Kraftverket vil utnytte et 120 m fall i Øvre Ullestadåna som renner ned fra Sandvatnet og ut i Storåna i Årdalsvassdraget. Inntaket er planlagt på kote 445, med en 15 m lang og 3 m høy betongdam med fritt overløp. Neddemt areal er på ca. 600 m². Videre går vannet i nedgravd rør i 1,4 km på sørsida av elva til kraftstasjonen på kote 325. Det vil måtte sprenges grøft på den øverste delen, og rørgata må krysse Martabekken. Planlagt slipp av minstevannføring er lik alminnelig lavvannføring på 100 l/s. Adkomst til kraftstasjonen er avhengig av en ny 50 m lang avgreining fra eksisterende vei.

Vassdraget er per i dag ikke utbygd, men lenger ned i vassdraget er det gitt konsesjon til Ullestad kraftverk og Tverråna kraftverk (2012), disse er beregnet å produsere 31 GWh årlig, men de er altså enda ikke utbygd. Lenger opp i vassdraget ligger planlagte Sandvassåna kraftverk, med en årlig produksjon på 16 GWh. I Urdavatnet går noe av vannet over til Lyngsåna (fra Lyngvatnet til Storelva), i denne strengen ligger planlagte Lyngsåna kraftverk med 32 GWh årlig produksjon. Dette kraftverket er også en del av Samla Plan.

Kreppingdalen kraftverk

Kreppingdalen kraftverk er planlagt å utnytte et 470 m høyt fall i Kreppingdalsåna som renner inn i Ullavassdraget nord i kommunen. På kote 540 skal det bygges en 3 m høy og 10 m lang dam, og herfra går vannet 1600 m ned til kraftverket, via vekselvis boret tunnell og nedgravd rørgate. Inntakets maksimale slukeevne er 705 l/s, som tilsvarer 2,5 ganger middelvannføringen. Planlagt slipp av minstevannføring tilsvarer 5-persentilen, som er på 15 l/s om sommeren og 20 l/s om vinteren. Eksisterende traktorvei må forlenges med 100 m bort til kraftstasjonen. Herfra vil det måtte anlegges en 300 meter lang vei til der rørgaten begynner (nederste del er boret tunnell). Inntaket og øverste del av tunnellen er planlagt veiløst.

Kreppingdalsåna er et sidevassdrag til det regulerte Ullavassdraget, men er ikke selv berørt av vannkraftutbygging. Tiltaket vil føre til en reduksjon av inngrepsfri natur (INON, sone 2) på hele

2,93 km². Øvre del av tiltaksområdet går inn under Setesdal-Ryfylke villreinområde. Av registrerte naturverdier er det registrert flere asketrær (nær truet), og noen av disse er oppgitt å måtte fjernes. I søknadens biologisk mangfoldrapport (Rådgivende Biologer) er det beskrevet to nye naturtypeområder («Bekkekløft og bergvegg»), med hhv. verdi C – lokalt viktig og verdi B - viktig. Det er registrert hubro (EN, sterkt truet) i nærheten av kraftverksområdet. Hovedelva Ulla er anadrom til langt oppstrøms samløp med Kreppingdalsåna, men sistnevnte vurderes av konsulent til ikke å være anadrom. Dette er riktignok ikke undersøkt.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen har vurdert de tre prosjektene hver for seg og samlet, samt i lys av kraftsituasjonen i fylket. De viktigste til grunnliggende naturverdiene for hvert prosjekt er ramset opp i tabell 1.

Tabell 2: De tre prosjektenes naturverdier som er lagt til grunn for Fylkesmannens vurdering.

	Tap av INON	Rødlistearter	Naturtyper	Fylkesmannens råd
Sagåna kraftverk	1,8 km ² sone 2	Ask (NT)	Bekkekløft – verdi B	Fraråding
Øvre Ullestadåna Kraftverk	-	-	-	Tilråding
Kreppingdalen Kraftverk	2,93 km ² sone 2	Ask (NT), hubro (EN)	Bekkekløft verdi B	Fraråding

Ett av de viktigste målene på omfanget til et inngrep er hvorvidt det fører til en reduksjon av inngrepsfri natur (INON). Dette er områder som har stor betydning for rekreasjon og opplevelse. Samtidig legger slik natur grunnlaget for verdifulle urørte økosystem som får utvikle seg i fravær av menneskeskapt påvirkning. Det har vært en politisk målsetning at inngrepsfri natur i størst mulig grad skal bevares for fremtida. Sagåna kraftverk og Kreppingdalen kraftverk vil føre til et samla bortfall av 4,73 km² inngrepsfri natur.

Hjelmeland ligger i Ryfylke, et distrikt som går inn under det vestnorske fjordlandskapet. Her finner man landskapskvaliteter av regional, nasjonal og internasjonal verdi. Et mangfold av kontrastrike landskapselement som fjordspegl, bratte fjordsider og fjell, elver og fosser, vegetasjonbelter og særprega kulturmiljø bidrar til høy inntrykksstyrke. Dette unike fjord- og fjelllandskapet står i en særstilling i Rogaland, og har høy verdi i forhold til opplevelse, rekreasjon og reiseliv. Av de tre omsøkte prosjektene knytter det seg størst rekreasjons- og opplevelsesverdi til Sagåna, som er et sentralt element i det vakre landskapet ved Tysdalsvatnet.

Det er også i Ryfylke potensialet for utbygging av små kraftverk er størst. Regionen er allerede sterkt prega av den store vannkraftutbygginga Ulla-Førre som ble åpna i 1982. Her produseres 4,45 TWh strøm årlig, og er det største vannkraftanlegget i Nord-Europa. Rogaland har fremdeles et beregna utbyggbart vannkraftpotensial på 16,7 TWh, likevel utgjør små kraftverk bare 1,5 TWh. Hjelmeland er en av de største kraftkommunene i fylket med 12 vannkraftverk i drift, med ytterligere fem under bygging (NVE Atlas). De store magasinene Lyngvatn, Strandavatn og Nilsebuvatn er allerede overført til Lysebotn krafterk, som ligger i Forsand kommune. De gode prosjektene er på god vei å tynnes ut også i Hjelmeland, og vi mener at man skal være kritisk til fremtidige prosjekter. Dette gjelder spesielt små kraftverk, hvor lønnsomheten ofte ikke står i stil med inngrepene. Dette er bit-for-bit utbygging, hvor hvert enkelt inngrep isolert kan sett ha moderat betydning, men summen av inngrepa kan medføre at opplevelsesverdien knytta til landskapet blir sterkt ødelagt eller går tapt.

Fylkesmannen mener at fremtidige prosjekter bør ta sikte på å legges til områder som allerede er sterkt berørt av kraftverksaktivitet, og heller spare de få gjenværende uberørte områder. Derfor råder Fylkesmannen NVE til å ikke gi konsesjon til Sagåna og Kreppingdalen kraftverk, med bakgrunn i beliggenhet i gjenværende urørte områder. Et betydelig frafall av INON, samt reduserte kår for viktige bekkekløfter og rødlistearter (hubro) taler for å ikke bygge ut disse to vassdragene. For Kreppingdalen kraftverk knytter det seg også usikkerhet til vassdragets status for anadrom fisk. Samtidig mener Fylkesmannen det kan gis konsesjon til Øvre Ullestadåna kraftverk. Dette er et område som allerede er – og vil bli – påvirket av vannkraftverk og annen menneskelig aktivitet, og det knytter seg ikke større naturmangfoldverdier til den delen av vassdraget slik det fremstår i dag.

Konklusjon

Fylkesmannen i Rogaland fraråder at det gis konsesjon til Sagåna kraftverk og Kreppingdalen kraftverk, og åpner for at det gis konsesjon til Øvre Ullestadåna kraftverk.

Med hilsen

Per Kristian Austbø
ass. fylkesmiljøvernsjef

Irvin Kilde
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke underskrift

Saksbehandler: Irvin Kilde
Saksbehandler telefon: 51568735
E-post: fmroiiki@fylkesmannen.no

Kopi til:
Rogaland fylkeskommune Postboks 130 4001 Stavanger
Hjelmeland kommune Vågavegen 116 4130 Hjelmeland